

INFORMATOR
o egzaminie
eksternistycznym
z wiedzy
o społeczeństwie
z zakresu 4-letniego liceum
ogólnokształcącego

od sesji jesiennej 2023 r.

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2021

Zespół redakcyjny:

Zofia Lisiecka (CKE)
Marek Zieliński (CKE)
Barbara Andrzejewska (OKE Jaworzno)
dr Wioletta Kozak (CKE)

Recenzenci:

dr hab. Łukasz Zamecki (UW)
Oliwia Piskowska (UW)
dr Tomasz Karpowicz (UW) – recenzja językowa

Informator został opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
sekretariat@cke.edu.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
oke@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 473 71 20
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

pl. Europejski 3, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

1. Opis egzaminu eksternistycznego z wiedzy o społeczeństwie	5
Wstęp	5
Zadania na egzaminie	5
Opis arkusza egzaminacyjnego	6
Zasady oceniania	7
Materiały i przybory pomocnicze	7
2. Przykładowy arkusz egzaminacyjny z zasadami oceniania rozwiązań zadań	8

- 4 *Informator o egzaminie eksternistycznym z wiedzy o społeczeństwie z zakresu 4-letniego liceum ogólnokształcącego od sesji jesiennej w 2023 r.*

1.

Opis egzaminu eksternistycznego z wiedzy o społeczeństwie z zakresu 4-letniego liceum ogólnokształcącego

WSTĘP

Wiedza o społeczeństwie to jeden z jedenastu przedmiotów obowiązkowych na egzaminie eksternistycznym z zakresu 4-letniego liceum ogólnokształcącego.

Egzamin eksternistyczny z wiedzy o społeczeństwie z zakresu liceum ogólnokształcącego sprawdza, w jakim stopniu zdający spełnia wymagania określone w [podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły ponadpodstawowej](#)¹.

Informator prezentuje przykładowy arkusz egzaminacyjny wraz z zasadami oceniania. Stanowi przy tym jedynie ogólną, kierunkową pomoc w planowaniu procesu samokształcenia. Zadania w *Informatorze* nie ilustrują bowiem wszystkich wymagań z zakresu wiedzy o społeczeństwie określonych w podstawie programowej, nie wyczerpują również wszystkich typów zadań, które mogą pojawić się w arkuszu egzaminacyjnym. Tylko realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, może zapewnić właściwe przygotowanie zdającego do egzaminu eksternistycznego.

Na egzaminie eksternistycznym obowiązują **wymagania w zakresie podstawowym**.

ZADANIA NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym znajdują się zarówno zadania zamknięte, jak i otwarte.

Zadania zamknięte to takie, w których zdający wybiera odpowiedź spośród podanych. Mogą to być:

- zadania wyboru wielokrotnego
- zadania typu prawda – fałsz
- zadania na dobieranie.

Zadania otwarte to takie, w których zdający samodzielnie formułuje krótką lub dłuższą odpowiedź. Wśród zadań otwartych w arkuszu znajdują się:

- zadania z luką, wymagające uzupełnienia zdania bądź krótkiego tekstu jednym lub kilkoma wyrazami,
- zadania krótkiej odpowiedzi, wymagające stworzenia krótkiego tekstu (od jednego do kilku zdań).

W zadaniach egzaminacyjnych szczególny nacisk zostanie położony na sprawdzenie umiejętności krytycznej analizy informacji uzyskanych z różnych źródeł i próby wyciągania wniosków oraz przedstawiania argumentów uzasadniających własne stanowisko. W arkuszu egzaminacyjnym znajdują się także zadania sprawdzające umiejętności wykorzystania i tworzenia informacji, rozpoznawania i rozwiązywania problemów i – w zakresie możliwym podczas egzaminu – współdziałania w sprawach publicznych.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467, z późn. zm.).

Wszystkie zadania egzaminacyjne będą sprawdzały poziom opanowania umiejętności opisanych w następujących wymaganiach ogólnych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego:

- I. Wiedza i rozumienie.
- II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.
- III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.
- IV. Komunikowanie i współdziałanie.

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin eksternistyczny z wiedzy o społeczeństwie z zakresu 4-letniego liceum ogólnokształcącego trwa 120 minut².

Zadania zawarte w arkuszu egzaminacyjnym będą odwoływać się do różnych treści, zostaną zróżnicowane pod względem sprawdzanych umiejętności, a także poziomu trudności i sposobu udzielania odpowiedzi. Mogą występować pojedynczo lub w wiązkach tematycznych. Będą odwoływać się do różnorodnej tematyki, a także do zróżnicowanych materiałów źródłowych, np. tekstów normatywnych (np. źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce), tekstów narracyjnych (np. opracowań popularnonaukowych, tekstów publicystycznych), źródeł ikonicznych (np. map, schematów, zdjęć, plakatów, rysunków satyrycznych), źródeł statystycznych (np. tabel, wykresów, diagramów).

Liczbę zadań oraz liczbę punktów możliwych do uzyskania za poszczególne rodzaje zadań przedstawiono w poniższej tabeli.

Rodzaj zadań	Liczba zadań	Łączna liczba punktów	Udział w wyniku sumarycznym
zamknięte	12–16	ok. 16	ok. 40%
otwarte	12–14	ok. 24	ok. 60%
RAZEM	24–30	40	100%

² Czas trwania egzaminu może zostać wydłużony w przypadku zdających ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych. Szczegóły są określane w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu eksternistycznego dla danej sesji egzaminacyjnej.*

ZASADY OCENIANIA

Zadania zamknięte i zadania otwarte z luką

Zadania zamknięte i zadania otwarte z luką są oceniane – w zależności od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania – zgodnie z poniższymi zasadami:

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

ALBO

2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.

1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Zadania otwarte krótkiej odpowiedzi

Za poprawne rozwiązanie zadania otwartego będzie można otrzymać maksymalnie 1, 2, 3 lub 4 punkty. Za każde poprawne rozwiązanie, inne niż opisane w zasadach oceniania można przyznać maksymalną liczbę punktów, o ile rozwiązanie jest merytorycznie poprawne, zgodne z poleceniem i warunkami zadania.

MATERIAŁY I PRZYBORY POMOCNICZE NA EGZAMINIE Z WIEDZY

O SPOŁECZEŃSTWIE

Na egzaminie eksternistycznym z wiedzy o społeczeństwie z zakresu 4-letniego liceum ogólnokształcącego zdający może posługiwać się lupą.

Szczegółowe informacje dotyczące materiałów i przyborów pomocniczych, z których mogą korzystać zdający na eksternistycznym z wiedzy o społeczeństwie (w tym osoby, którym dostosowano warunki przeprowadzenia egzaminu), będą ogłaszane w komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

2.

Przykładowy arkusz egzaminacyjny z zasadami oceniania rozwiązań zadań

W Informatorze zamieszczono *Przykładowy arkusz egzaminacyjny* oraz *Zasady oceniania zadań*. Przy każdym zadaniu w arkuszu podano (po numerze zadania) liczbę punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie. W *Zasadach oceniania* dla każdego zadania podano:

- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w danym zadaniu
- zasady oceniania rozwiązań zadań
- poprawne rozwiązanie każdego zadania zamkniętego oraz przykładowe rozwiązanie każdego zadania otwartego.

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

PESEL (wypełnia zdający) <table border="1" style="margin: auto;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table>													LWOP-100-23XX

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

DATA: [dzień miesiąc rok]

CZAS PRACY: **120 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **40**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 23 stron (zadania 1–23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Zapoznaj się uważnie ze źródłami, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Podczas rozwiązywania zadań możesz korzystać z lupy.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Na karcie punktowania wpisz swój PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Pamiętaj, że w razie stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób, który utrudnia pracę pozostałym osobom zdającym, przewodniczący zespołu nadzorującego przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

Zadanie 1. (0–2)

Tekst 1. O procesie społecznym

Zdaniem Jana Szczepańskiego proces ten to część całkowitego wpływu środowiska, który wprowadza jednostkę do udziału w życiu społecznym, uczy ją zachowania według przyjętych wzorów, uczy ją zrozumienia kultury, czyni ją zdolną do utrzymywania się i wykonywania określonych ról społecznych. Każda jednostka, rodząc się, naturalnie wchodzi w skład pewnej grupy społecznej, w której obowiązują określone normy i wartości kulturowo-społeczne. Zastana kultura staje się dla młodego człowieka kryterium wyznawanego światopoglądu, a „pełnoprawni” członkowie danej grupy czuwają nad przestrzeganiem określonych reguł w obrębie obowiązującej kultury.

Tekst 2. O jednym z rodzajów procesu społecznego

Zdaniem amerykańskiej antropolog Margaret Mead wraz z rozwojem nowej ery, gdy ludzie mają do czynienia z czymś nowym, nieznanym, znacznie zmieniającym obecne warunki funkcjonowania w życiu społecznym, rozwija się kultura, w której młodsze pokolenie przekazuje wiedzę, normy i wartości pokoleniom starszym. „Jedynie opierając się na młodych, starsze pokolenie może uzyskać dostęp do nowej wiedzy doświadczalnej, bez której nie sposób układać żadnych sensownych planów” – twierdzi badaczka.

Na podstawie: W. Welskop, [...] *a dewaluacja autorytetu tradycjonalistycznego*, Perspektywy Edukacyjno-społeczne, nr 1 (2014), s. 36–40.

Rozstrzygnij, czy w tekstach przedstawiono proces socjalizacji. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do informacji z obu tekstów.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 2. (0–1)**O jednym ze sposobów rozwiązywania konfliktu**

Sprawa zgłoszona przez mężczyznę do sądu dotyczyła wydania mu przez kobietę przedmiotów: wersalki, meblościanki, telewizora i odtwarzacza wideo. Na żądanie mężczyzny była partnerka oświadczyła tylko w jednym zdaniu: „Nie dam!”. Rola rozjemcy polegała przede wszystkim na wydobyciu z obojga informacji dotyczących ich konfliktu, faktów i interesów. Pełne ekspresji, oburzenia, roszczeń i inwektyw wypowiedzi mężczyzny kontrastowały ze spokojem i oszczędnymi wypowiedziami kobiety. Z odpowiedzi obojga wynikało, że mają wspólne dziecko, mieszkające z matką. Dziecko śpi na wzmiankowanej wersalce i przechowuje w meblościance swoje rzeczy. Odtwarzacz wideo przekazano do lombardu na lekarstwa dla dziecka i został tylko telewizor, na którym właścicielowi, jak się okazało, bardzo zależało i z którego nie chciał zrezygnować. Warunki ugody zawartej na tym samym spotkaniu dotyczyły czasu, sposobu i miejsca wydania rzeczzonego telewizora. Ograniczenie się mężczyzny w swoich roszczeniach (w wyniku rozmów na osobności z rozjemcą) pozwoliło zakończyć konflikt szybko, ku zadowoleniu obu stron.

Na podstawie: M. J. Zajączkowska, *Rozwiązywanie sytuacji konfliktowych w wymiarze jednostkowym i społecznym*; <http://www.mjz.com.pl>

Rozstrzygnij, czy sposób rozwiązania konfliktu opisany w tekście to mediacja czy arbitraż. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

Zadanie 3. (0–2)

Do każdego artykułu *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* dopasuj nazwę zasady ustrojowej w nim zawartej – wybierz ją spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą literę.

1.	Art. 3. Rzeczpospolita Polska jest państwem jednolitym.	A	B	C	D
2.	Art. 4.1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.	A	B	C	D
3.	Art. 8.1. Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.	A	B	C	D

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 10 czerwca 2021 r.).

- A. unitarność państwa
- B. suwerenności narodu
- C. podział władzy
- D. konstytucjonalizm

Zadanie 4. (0–1)

O wynikach sondażowych wyborów parlamentarnych z 13 października 2019 r.

Wśród mieszkańców wsi PiS uzyskał 56,2 proc. poparcia, KO – 16,7 – wynika z sondażu Ipsos dla TVP, TVN i Polsat. Trzecie miejsce zajął PSL z wynikiem 12,3 proc., a kolejne SLD – 7,5 proc. i Konfederacja 6,0 proc.

Z kolei w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców KO uzyskała 41,1 proc., PiS – 26,9 proc., trzecie miejsce przypadło SLD – 19,2 proc., natomiast czwarte Konfederacji – 6,3 proc. W miastach powyżej 500 tys. mieszkańców PSL uzyskało 6,0 proc.

Koalicja Obywatelska – jak wykazał sondaż – wygrała z PiS również w miastach liczących od 201 do 500 tys. mieszkańców. Na KO głosowało tam 39,3 proc., na PiS 32,6 proc. wyborców, na SLD 14,4 proc., na Konfederację 7,5 proc., a na PSL 5,6 proc.

PiS natomiast wygrało w miastach do 50 tys. mieszkańców oraz w miastach liczących od 51 do 200 tys. mieszkańców. W grupie tych pierwszych miast PiS uzyskało 41,7 proc., KO – 28,2 proc., SLD – 12,2 proc., PSL – 10,4 proc., a Konfederacja – 6,4 proc. Natomiast w drugiej grupie miast, PiS – 38,3 proc., KO – 32,2 proc., SLD – 13,7 proc., PSL – 7,6 proc., a Konfederacja – 7,1 proc.

Na podstawie: https://www.rmf24.pl/raporty/raport-wybory-parlamentarne-2019-fakty/najnowsze/news-pis-zdecydowanie-wygrywa-na-wsi-ko-w-najwiekszych-miastach,nld,3276126#crp_state=1

Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Najwięcej respondentów deklarujących poparcie dla komitetu partii, której prezesem był Władysław Kosiniak-Kamysz, to osoby mieszkające w mieście do 50 tys.	P	F
2.	Największe poparcie wśród mieszkańców wsi otrzymał komitet wyborczy, którego liderem był Jarosław Kaczyński.	P	F

Zadanie 5. (0–2)**Fragment Kodeksu wyborczego**

Art. 260. § 1. W celu przeprowadzenia wyborów do [...] tworzy się jednomandatowe okręgi wyborcze.

§ 2. Okręg wyborczy obejmuje część obszaru województwa. [...]

§ 3. Miasto na prawach powiatu liczące ponad 500 000 mieszkańców może być podzielone na dwa lub więcej okręgów wyborczych.

Dz.U. 2021, nr 21, poz. 112. (stan prawny na 28 maja 2021 r.).

5.1. Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W zamieszczonych przepisach opisano zasady wyboru członków

- A. Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.
- B. Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.
- C. Parlamentu Europejskiego.
- D. sejmiku województwa.

5.2. Sformułuj jedną wadę i jedną zaletę typu ordynacji wyborczej stosowanej przy wyborach do organu, którego dotyczą przepisy.

Wada –

.....

.....

.....

Zaleta –

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)

O pracach Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Marszałek Sejmu Elżbieta Witek zwołała na czwartek posiedzenie prezydium Sejmu – poinformował Andrzej Grzegorzówka z Centrum Informacyjnego Sejmu. Na spotkaniu ma zapaść decyzja o terminie posiedzenia izby.

<https://www.tvp.info>

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Organ pracy Sejmu, o którym mowa w pierwszym zdaniu informacji, tworzą

- A. szefowie klubów parlamentarnych Sejmu.
- B. marszałkowie i wicemarszałkowie Sejmu.
- C. marszałek i przedstawiciele klubów parlamentarnych Sejmu.
- D. marszałkowie i wicemarszałkowie Sejmu oraz przedstawiciele klubów parlamentarnych.

Zadanie 7. (0–1)

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 144.

2. Akty urzędowe [...] wymagają dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów [...].

3. Przepis ust. 2 nie dotyczy: [...]

20) powoływania Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego,

21) powoływania Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego,

22) powoływania Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego,

23) powoływania prezesów Sądu Najwyższego oraz wiceprezesów Naczelnego Sądu Administracyjnego,

24) wniosku do Sejmu o powołanie Prezesa Narodowego Banku Polskiego,

25) powoływania członków Rady Polityki Pieniężnej [...].

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 (stan prawny na 10 czerwca 2021 r.).

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W art.144. ust. 3 *Konstytucji* opisano kompetencje

- A. Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.
- B. Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.
- C. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- D. Prezesa Rady Ministrów.

Zadanie 8. (0–3)

Uzupełnij tabelę. Wpisz w miejsca oznaczone literami A–E nazwy właściwych organów władzy.

Organizacja samorządu terytorialnego w Polsce		
Jednostka samorządu	Organ stanowiący i kontrolny	Organ wykonawczy
gmina	A –	wójt B – prezydent miasta
powiat ziemski	rada powiatu	C – (ze starostą)
miasto na prawach powiatu	rada miasta	D –
województwo	E –	zarząd województwa (z marszałkiem województwa)

<https://zpe.gov.pl/a/samorzad-terytorialny/DD84jQJsx>

Zadanie 9. (0–2)

Tekst 1. O jednym z organów państwa

Organ ten bada wszystkie obszary działalności państwa, w które zaangażowane są publiczne pieniądze lub majątek, sprawdza też, czy instytucje publiczne wykonują swoje zadania w sposób skuteczny, wydajny i oszczędny. [...] [C]o roku przeprowadza kilka tysięcy kontroli jednostkowych, w wyniku których przedstawia sprawozdanie ukazujące całościowy obraz państwa.

[https://www.\[...\].gov.pl](https://www.[...].gov.pl)

Tekst 2. Fragment aktu prawnego

Art. 5.1. [...] [K]ontrolują gospodarkę finansową, w tym realizację zobowiązań podatkowych oraz zamówienia publiczne podmiotów, [...] na podstawie kryterium zgodności z prawem i zgodności dokumentacji ze stanem faktycznym.

2. Kontrola gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zadań administracji rządowej, wykonywanych przez te jednostki na podstawie ustaw lub zawieranych porozumień, dokonywana jest także z uwzględnieniem kryterium celowości, rzetelności i gospodarności.

Art. 7.1. [...] [P]rzeprowadzają co najmniej raz na cztery lata kompleksową kontrolę gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego.

Dz.U. 1992, nr 85, poz. 428, z późn. zm. (stan prawny na 10 czerwca 2021 r.).

9.1. Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W tekście 1. opisano działalność

- A. Urzędu Ochrony Danych Osobowych.
- B. Państwowej Inspekcji Pracy.
- C. Regionalnej Izby Obrachunkowej.
- D. Najwyższej Izby Kontroli.

9.2. Rozstrzygnij, czy fragment aktu prawnego (tekst 2.) odnosi się do organu, którego kompetencje opisano w tekście 1. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu tekstów.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

Zadanie 10. (0–2)**O prawach mniejszości narodowych**

Sprawa powiększenia Opola w sposób bezpośredni dotyczy żyjącej w regionie społeczności mniejszości [...]. Zmiany granic miasta Opole oraz gmin: Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice oraz Prószków[,] objęły w istocie jedenaście miejscowości z czterech gmin zamieszkałych przez mniejszość [...]. W [...] spisie powszechnym, przeprowadzonym w 2011 roku, narodowość [tej mniejszości] zadeklarowało aż 19,82% mieszkańców powiatu opolskiego, podczas gdy w Opolu zaledwie 2,46% osób złożyło taką deklarację. [...] 90% mieszkańców uczestniczących w konsultacjach społecznych poprzedzających zmianę granic Opola była przeciwna przyłączeniu do miasta. Prezydent Opola zignorował jednak całkowicie wyniki konsultacji. Dlatego też [...] od samego początku zwracano uwagę na fakt, iż wyżej opisana procedura powiększenia granic administracyjnych miasta stanowi jawne naruszenie zarówno krajowego, jak i międzynarodowego ustawodawstwa mniejszościowego.

Sprawozdanie z przebiegu Komisji Petycji Parlamentu Europejskiego w dn. 4 maja 2017 r.;
<https://www.eppgroup.eu>

10.1. Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Sytuacja opisana w tekście dotyczy mniejszości

- A. litewskiej.
- B. ukraińskiej.
- C. niemieckiej.
- D. słowackiej.

10.2. Podaj nazwę prawa przysługującego grupom mniejszościowym w Polsce na mocy *Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym*, które mogą utracić mieszkańcy wymienionych gmin po przyłączeniu zamieszkiwanych przez nich terenów do Opola. Odpowiedź uzasadnij.

Prawo –

Uzasadnienie –

.....

Zadanie 11. (0–1)

O jednym z organów władzy państwowej

Mikołaj Pawlak przyznał pośmiertnie Odznakę Honorową za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka Helenie Kmieć, polskiej wolontariuszce zamordowanej w Boliwii – gdzie pojechała, aby opiekować się dziećmi potrzebującymi pomocy. [...]

„Dzieliła się z ludźmi tym, co najcenniejsze. Dobrem i miłością. Kochała wszystkich ludzi. Była pełna życia i radości [...]” – powiedział Mikołaj Pawlak, przekazując Honorową Odznakę rodzicom zamordowanej Polki.

[https://www.wizjer.press/2021/02/20/\[...\]odznaczyli-posmiertnie-zamordowana-w-boliwii-helene-kmiec](https://www.wizjer.press/2021/02/20/[...]odznaczyli-posmiertnie-zamordowana-w-boliwii-helene-kmiec)

Działania którego organu władzy państwowej, ustanowionego art. 72 ust. 4 Konstytucji RP, opisano w tekście? Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Rzecznika Praw Obywatelskich.
- B. Rzecznika Praw Dziecka.
- C. Prokuratora Generalnego.
- D. Ministra Spraw Zagranicznych.

Zadanie 12. (0–1)

O naruszeniu wolności i praw człowieka

[Rządowe] wojsko nigeryjskie podpałało wioski i wysiedliło setki ludzi w ramach walki z islamistycznymi bojownikami w północno-wschodniej części kraju – oświadczyła w piątek Amnesty International. [...] Nigeryjscy żołnierze, w trwającej od dekady walce z džihadystami z Boko Haram, niejednokrotnie już byli oskarżani o łamanie praw człowieka, co poskutkowało śledztwem przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym w Hadze.

W najnowszym raporcie Amnesty International mowa jest o trzech wioskach zrównanych z ziemią w stanie Borno. [...] Nieliczni świadkowie mówią, że ok. 400 osób wywieziono ciężarówkami do obozów dla przesiedleńców.

Te brutalne akty podpalania całych wiosek, umyślnego niszczenia domów cywilów i przymusowego wysiedlania mieszkańców bez koniecznych powodów militarnych, powinny zostać zbadane pod kątem zbrodni wojennych” – podkreślił w piątkowym oświadczeniu Osai Ojigho, dyrektor Amnesty International w Nigerii.

Według Amnesty International, w areszcie wojskowym, zupełnie bez powodu i bez postawienia zarzutów, znalazło się sześciu mężczyzn, którzy przebywali tam przez miesiąc.

<https://wydarzenia.interia.pl/swiat/news-amnesty-international-armia-nigeryjska-lamie-prawa-czlowieka,nId,4326710>

Wymień dwie nazwy wolności i praw człowieka, których naruszenia zostały opisane w tekście.

.....

.....

Zadanie 13. (0–1)**Fragment Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej**

Art. 76. Władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu [...].

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 5 marca 2021 r.).

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zaznacz nazwę kategorii praw i wolności człowieka, dla której właściwy jest przytoczony przepis prawny.

- A. Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne.
- B. Środki ochrony wolności i praw.
- C. Wolności i prawa polityczne.
- D. Wolności i prawa osobiste.

Zadanie 14. (0–2)**Fragment kodeksu**

Art. 1 § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

Dz.U. 2020, poz. 1444,1517, z późn. zm. (stan prawny na 10 czerwca 2021 r.).

14.1. Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zasada prawna, do której odnosi się przytoczony artykuł, to

- A. „Nieznajomość prawa szkodzi”.
- B. „Nie ma winy bez prawa”.
- C. „Twarde prawo ale prawo”.
- D. „Wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego”.

14.2. Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Powyższa zasada została zapisana w

- A. kodeksie cywilnym.
- B. kodeksie karnym.
- C. kodeksie postępowania cywilnego.
- D. kodeksie postępowania administracyjnego.

Zadanie 15. (0–1)

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 235.

1. Projekt ustawy o zmianie Konstytucji może przedłożyć co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów, Senat lub Prezydent Rzeczypospolitej.
2. Zmiana Konstytucji następuje w drodze ustawy uchwalonej w jednakowym brzmieniu przez Sejm i następnie w terminie nie dłuższym niż 60 dni przez Senat.
3. Pierwsze czytanie projektu ustawy o zmianie Konstytucji może odbyć się nie wcześniej niż trzydziestego dnia od dnia przedłożenia Sejmowi projektu ustawy.
4. Ustawę o zmianie Konstytucji uchwała Sejm większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
5. Uchwalenie przez Sejm ustawy zmieniającej przepisy rozdziałów I, II lub XII Konstytucji może odbyć się nie wcześniej niż sześćdziesiątego dnia po pierwszym czytaniu projektu tej ustawy.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483. (stan prawny na 10 czerwca 2021 r.).

Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Do przedłożenia projektu o zmianie <i>Konstytucji</i> mają prawo 50 posłów, Senat lub Prezydent RP	P	F
2.	Ustawę o zmianie <i>Konstytucji</i> uchwała Sejm zwykłą większością głosów.	P	F

Zadanie 16. (0–1)**Tekst 1. Opis sytuacji**

W dniu 25 stycznia 2020 roku do Marszałka Sejmu wpłynął projekt ustawy podpisany przez 15 posłów. Przed zakończeniem drugiego czytania jeden z posłów wycofał swoje poparcie. Sejm kontynuował prace nad przedmiotowym projektem ustawy.

Tekst 2. Podstawa prawna

Art. 118 ust. 1 *Konstytucji RP* (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej i Radzie Ministrów.

Art. 119 ust. 4 *Konstytucji RP* (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483. z późn. zm.)

Wnioskodawca może wycofać projekt ustawy w toku postępowania ustawodawczego w Sejmie do czasu zakończenia drugiego czytania.

Art. 32 *uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej* (tekst jedn. M.P. 2021, poz. 607.)

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi i Radzie Ministrów, a także grupie co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.

2. Poselskie projekty ustaw mogą być wnoszone przez komisje sejmowe lub co najmniej 15 posłów podpisujących projekt.

Na podstawie: *Jak rozwiązywać kazusy? Krótki przewodnik dla studentów SNP(Z). Prawo konstytucyjne*, Wrocław 2014, bs.

Rozstrzygnij, czy Sejm mógł kontynuować prace nad przedmiotowym projektem ustawy. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do odpowiednich przepisów prawnych.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

Zadanie 17. (0–1)

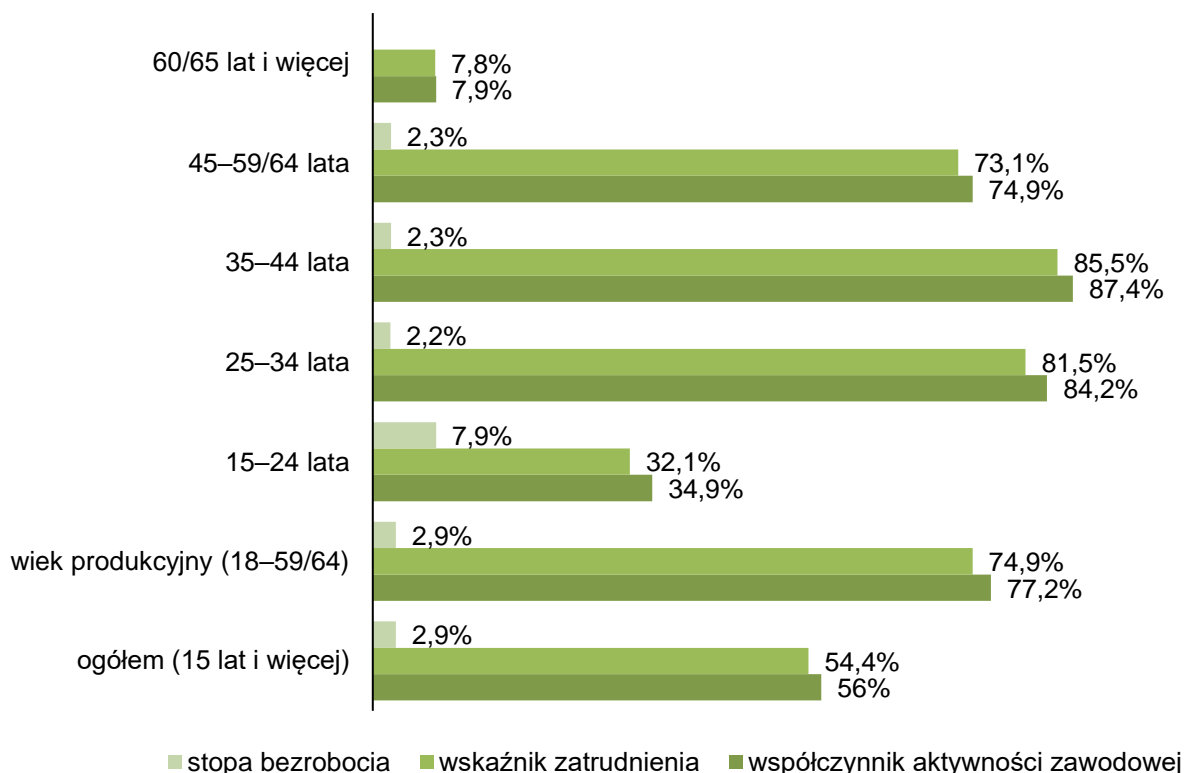
Rynek pracy w 2019 roku

Tekst. O bezrobociu w Polsce

Wygląda na to, że zarówno według Eurostatu, jak i GUS, stopa bezrobocia sukcesywnie spada. Trudno oszacować rzeczywiste bezrobocie w Polsce, ponieważ wiele z osób bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłków, podejmuje pracę „na czarno”. Nie dziwi obraz statystycznego bezrobotnego, czyli młodego mężczyzny z wykształceniem gimnazjalnym. Zgodnie z opublikowanymi statystykami, najniższy odsetek bezrobotnych dotyczy grupy osób z wykształceniem wyższym. Wszystko wskazuje więc na to, że mimo modnych, obiegowych opinii, w myśl których liczy się zaradność, a nie wykształcenie – nauka jednak popłaca.

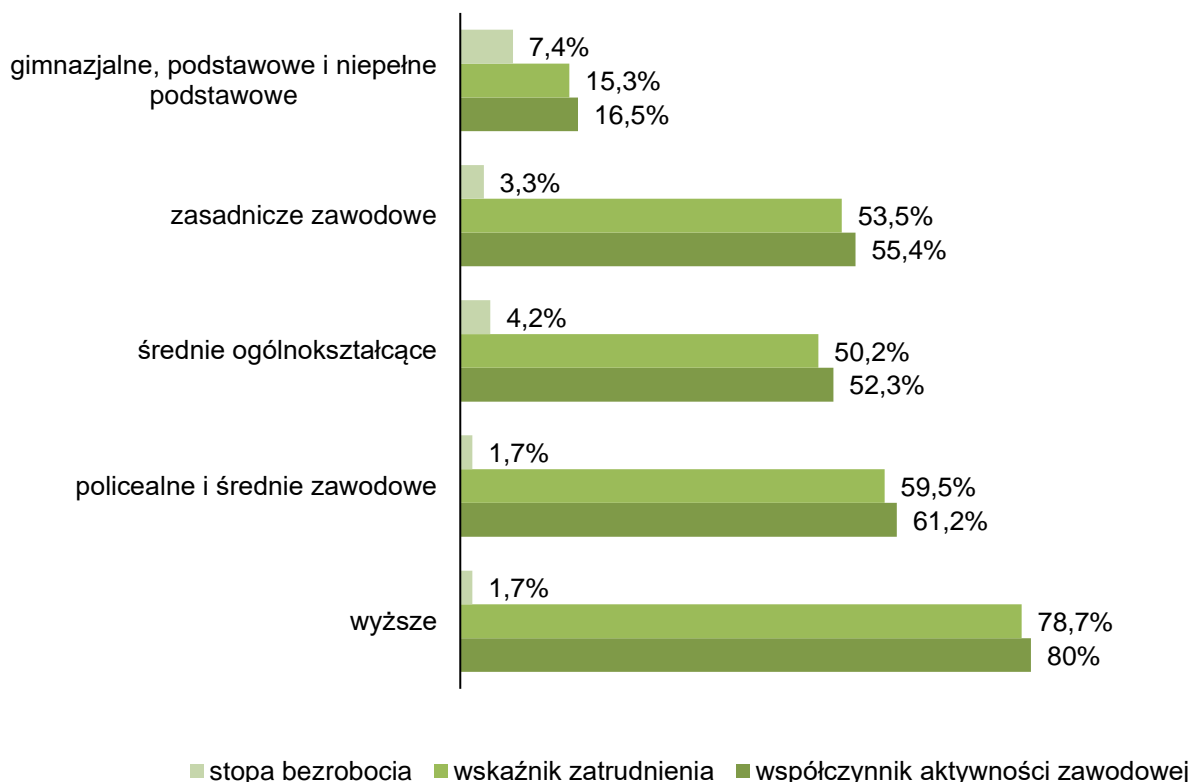
Na podstawie: <https://bezprawnik.pl>

Wykres 1. Współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia i stopa bezrobocia według wieku w IV kwartale 2019 roku

<https://psz.praca.gov.pl>

Wykres 2. Współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia i stopa bezrobocia według poziomu wykształcenia w IV kwartale 2019 roku

<https://psz.praca.gov.pl>

Rozstrzygnij, czy opis statystycznego bezrobotnego zawarty w tekście znajduje potwierdzenie w danych statystycznych. W swojej wypowiedzi odwołaj się do wszystkich źródeł.

.....

.....

.....

.....

.....

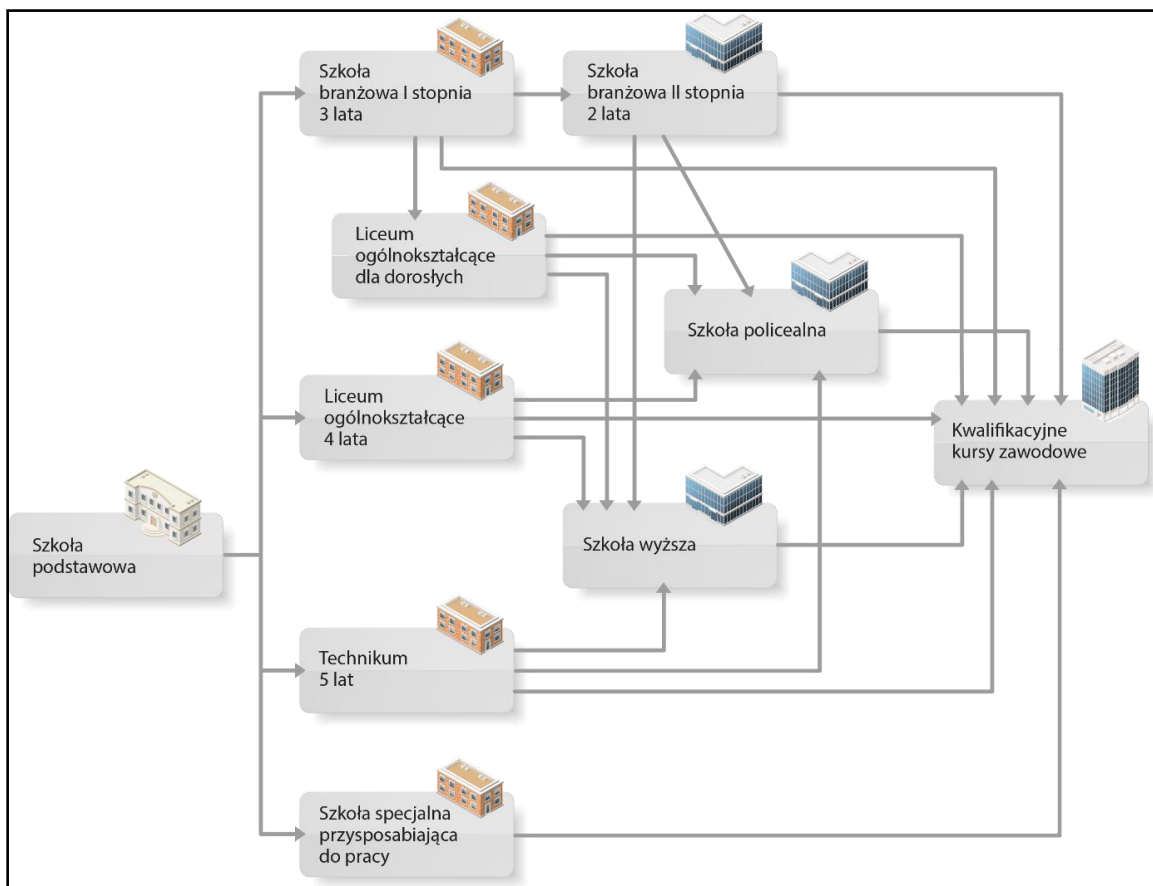
Zadanie 18. (0–1)

Źródło 1. Reklama

<https://www.igostyn.pl>

Źródło 2. Schemat systemu szkolnictwa w Polsce

<https://www.ore.edu.pl>

**Jakie warunki należy spełnić, aby studiować w szkole reklamującej się w źródle 1.?
W odpowiedzi odwołań się do informacji z obu źródeł.**

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0–2)**Tekst 1.**

Ugrupowania niepodległościowe po raz pierwszy uzyskały w niedzielę ponad połowę mandatów w katalońskim parlamencie regionalnym.

– Nadszedł czas na rozwiązanie konfliktu, nadszedł moment, aby usiąść za stołem i uzgodnić referendum – zaapelował w wieczór wyborczy [...] wywodzący się z Republikańskiej Lewicy Katalonii (ERC) p.o. przewodniczącego autonomicznych władz Katalonii Pere Aragones.

<https://www.rp.pl/Polityka/302159927-Katalonia-idzie-w-slady-Szkocji.html>

Tekst 2.

Zapędy niepodległościowe na Korsyce również mają charakter długotrwały i budzą skrajne emocje [...]. Thierry Dominici, politolog z Uniwersytetu w Bordeaux, uważa jednak, że po grudniowych wyborach lokalnych, w których korsykańscy separatyści osiągnęli spektakularne zwycięstwo, mamy do czynienia z nową sytuacją. Organizacjom separatystycznym autonomia już nie wystarcza, [...] chcą jeszcze większego wpływu na legislację, gospodarkę i politykę, w tym prawa do decydowania o polityce migracyjnej oraz zwolnień z niektórych [...] podatków. Separatystom nie podoba się również wzrastająca liczba osadników z Maghrebu.

[https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1103692,\[...\] pod-presja-nacjonalistow.html](https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1103692,[...] pod-presja-nacjonalistow.html)

Do każdego tekstu opisującego konflikty etniczne na obszarze państw Unii Europejskiej dopasuj nazwę państwa (oznaczonego literami A–F), w którym mają one miejsce. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą literę.

- A. Republika Włoska
- B. Republika Portugalska
- C. Królestwo Belgii
- D. Republika Francuska
- E. Królestwo Niderlandów
- F. Królestwo Hiszpanii

1.	Tekst 1.	A	B	C	D	E	F
2.	Tekst 2.	A	B	C	D	E	F

Zadanie 20. (0–3)

Fragment mapy politycznej Europy

Na podstawie: www.worldatlas.com

Uzupełnij tabelę. Do każdej informacji dopisz nazwę właściwego państwa i numer, którym oznaczono je na mapie.

	Informacja	Nazwa państwa	Numer
A.	To państwo jest członkiem Unii Europejskiej, a obywatel Polski wjedzie do niego bez kontroli granicznej i bez paszportu.		
B.	Do tego państwa należącego do Unii Europejskiej obywatel Polski może wjechać bez wizy, ale w związku z tym, że nie należy ono do strefy Schengen, na granicy odbędzie się kontrola dokumentów.		
C.	Do tego państwa należącego do strefy Schengen, ale nienależącego do Unii Europejskiej, obywatel Polski wjedzie bez kontroli granicznej i bez paszportu.		

Zadanie 21. (0–1)**Fragment ustawy o służbie zagranicznej**

- 1) reprezentuje Rzeczpospolitą Polską;
- 2) chroni interesy Rzeczypospolitej Polskiej oraz jej obywateli, zgodnie z prawem międzynarodowym i prawem państwa przyjmującego;
- 3) uczestniczy w czynnościach przedstawicieli organów władzy publicznej w zakresie prowadzonych przez nich negocjacji i podejmowanych działań, zapewnia współdziałanie tych przedstawicieli, dba o zgodność ich czynności z założeniami polskiej polityki zagranicznej, a także udziela im pomocy i współdziała z nimi w zakresie ich zadań w stosunkach z państwem przyjmującym; [...]
- 6) nadzoruje działalność wszystkich placówek zagranicznych w państwie przyjmującym;
- 7) prowadzi rokowania z państwem przyjmującym;
- 8) popiera przyjazne stosunki między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym [...].

Dz.U. 2020, poz.1854, z późn. zm. (stan prawny na 10 czerwca 2021 r.).

Rozstrzygnij, czy przedstawione zadania dotyczą konsula Rzeczypospolitej Polskiej. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do uprawnień podanych w tekście ustawy.

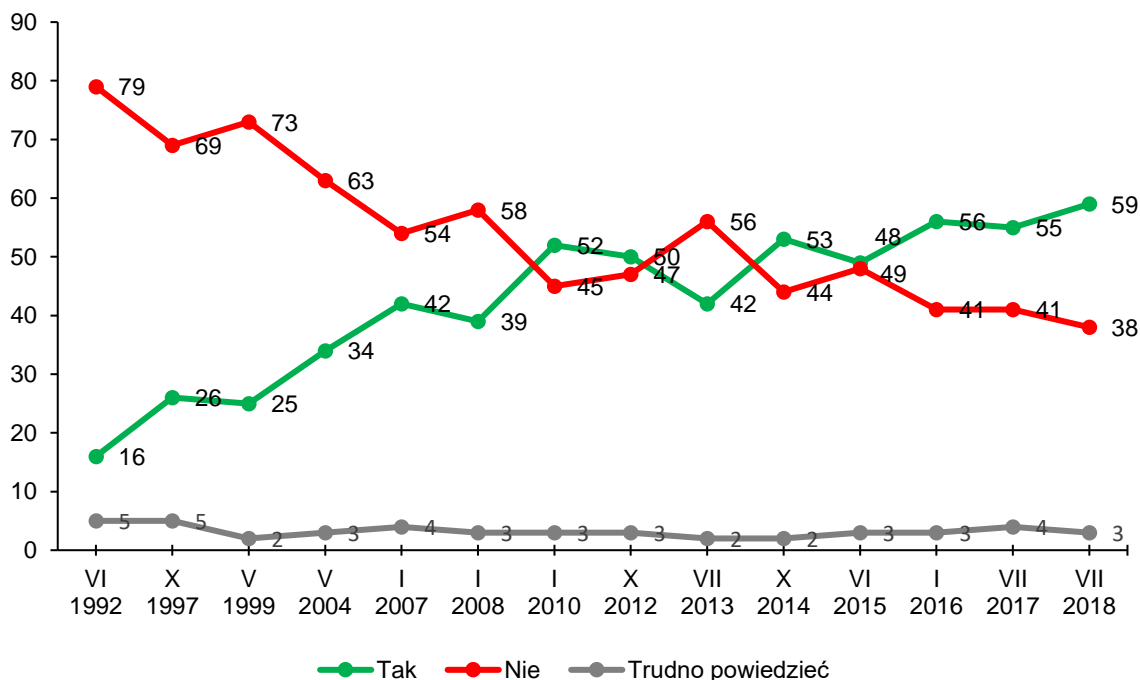
Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

Zadanie 22. (0–4)

Wykres 1. Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?

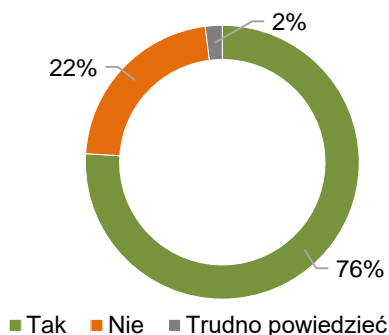

Na podstawie: Komunikat z badania. *Poczucie wpływu na sprawy publiczne*, Warszawa 2020, s. 3.

Wykres 2. Czy uważa Pan(i), że głos mieszkańców Pana(i) gminy/miasta brany jest pod uwagę przez władze gminy/miasta przy podejmowaniu przez nie decyzji, które dotyczą mieszkańców?

Wykres 3. Czy interesuje się Pan(i) tym, co dzieje się w Pana(i) gminie/mieście?

Zadanie 23. (0–4)

Tekst 1. Fragment pisma

Anna Nowak

[A. NAZWA INSTYTUCJI]

w Olsztynie

za pośrednictwem

[B. NAZWA INSTYTUCJI]

ODWOŁANIE

Składam odwołanie od decyzji Wójta Gminy Gietrzwałd nr 100/2017 z 3 lutego 2017 r., doręczonej mi 10 lutego 2017 roku, w sprawie wymiaru podatku od nieruchomości za 2017 rok.

Z decyzji jestem niezadowolona, gdyż wójt gminy, jako organ podatkowy pierwszej instancji, decyzją z dnia 21 lutego 2005 roku, określił wymiar podatku od nieruchomości za 2017 rok za moją nieruchomość w kwocie 357,90 zł. Tymczasem w aktualnym wypisie z ewidencji gruntów Starostwa Powiatowego w Olsztynie powierzchnia ta opisana jest jako grunty orne R klasa V – 0,1492 ha i R klasa VI – 0,0745 ha. Art. 2 ust. 2 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych wyłącza natomiast takie grunty z podatku od nieruchomości.

Na podstawie: <https://orzeczenia.nsa.gov.pl>

Tekst 2. Fragment aktu prawnego

Art. 17. Organami wyższego stopnia w rozumieniu kodeksu są:

1) w stosunku do organów jednostek samorządu terytorialnego – samorządowe kolegia odwoławcze, chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej [...].

Art. 127. § 2. Właściwy do rozpatrzenia odwołania jest organ administracji publicznej wyższego stopnia, chyba że ustawa przewiduje inny organ odwoławczy.

Art. 129. § 1. Odwołanie wnosi się do właściwego organu odwoławczego za pośrednictwem organu, który wydał decyzję.

Dz.U. 1960, nr 30, poz. 168, z późn. zm. (stan prawny na 15 czerwca 2021 r.).

23.1. Uzupełnij fragment pisma – podaj nazwy właściwych instytucji.

Instytucja A. –

Instytucja B. –

23.2. Podaj nazwę kodeksu, w którym zamieszczono przytoczone przepisy prawne.

.....

23.3. Dokończ zdanie – wpisz właściwą nazwę sądu.

W sytuacji podtrzymania decyzji Wójta Gminy Gietrzwałd przez organ odwoławczy, Anna Nowak będzie mogła złożyć skargę, którą rozpatrzy.....

.....

Brudnopis

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego oraz wybrane współczesne procesy społeczne.	I. Człowiek i społeczeństwo. Zdający: 5) wyjaśnia charakter procesu socjalizacji.

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem odwołującym się do obu tekstów.

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem odwołującym się do jednego tekstu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: Tak

Przykładowe uzasadnienie:

W tekście 1. jest to socjalizacja [pierwotna i wtórna], ponieważ człowiek przyjmuje wzorce kulturowe, normy i wartości kształtujące jego zachowanie w danej zbiorowości. W tekście 2. opisano socjalizację [odwrotną], w której młode pokolenie uczy starsze.

Zadanie 2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.	I. Człowiek i społeczeństwo. Zdający: 7) przedstawia podstawowe metody rozwiązywania konfliktów (mediacja [...]) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: Mediacja

Przykładowe uzasadnienie:

Osoba rozjemcy pomogła stronom we wzajemnej komunikacji, określeniu własnych interesów i nie narzucała własnego rozwiązania, tak jak ma to miejsce w przypadku arbitrażu.

Zadanie 3. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 3) przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (demokratycznego państwa prawnego, unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, [...] konstytucjonalizmu [...]).

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź zawierająca trzy prawidłowe wskazania.

1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe wskazania.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. A

2. B

3. D

Zadanie 4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 2) wykazuje się [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.	II. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) wymienia partie polityczne, które w ostatnich wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe wskazania.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F

2. P

Zadanie 5. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.	III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej

	Polskiej porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych.
--	--

5.1.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

5.2.

1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa poprawne elementy.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązania

Wada:

Ordynacja większościowa powoduje, że głosy oddane na kandydatów, którzy nie uzyskali mandatów, są bez znaczenia, a to oznacza, że władzę może przejąć ugrupowanie mające większość względną.

Zaleta:

Efektom stosowania systemu większościowego jest wzmocnienie silnych ugrupowań, przekładające się często na stabilność rządów.

Zadanie 6. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.	III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 4) przedstawia strukturę oraz organizację pracy Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej [...] (prezydium [...]).

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B

Zadanie 7. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 3) przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:

	5) [...] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ceremonialno-reprezentacyjne, w stosunku do rządu, parlamentu i władzy sądowniczej, w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa [...].
--	---

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 8. (0–3)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 3) przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 8) przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu oraz powiatu i województwa w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

3 pkt – odpowiedź zawierająca pięć poprawnych elementów.

2 pkt – odpowiedź zawierająca cztery poprawne elementy.

1 pkt – odpowiedź zawierająca trzy poprawne elementy.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A – rada gminy

B – burmistrz

C – zarząd powiatu

D – prezydent miasta

E – sejmik województwa

Zadanie 9. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.	III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 11) przedstawia kompetencje Najwyższej Izby Kontroli [...].

9.1.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

9.2.

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: Nie

Przykładowe uzasadnienie:

W tekście opisano NIK, natomiast akt prawny odnosi się do RIO – Regionalnych Izb Obrachunkowych – które kontrolują gospodarkę finansową samorządu terytorialnego.

Zadanie 10. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.	IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Zdający: 4) przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

10.1.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

10.2.

1 pkt – odpowiedź zawierająca nazwę prawa wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Prawo: prawo do używania języka mniejszości jako języka pomocniczego w urzędach / prawo partycypacji w wyborach samorządowych w jednomandatowych okręgach wyborczych / prawo do ustawienia tablic dwujęzycznych.

Przykładowe uzasadnienie: Zgodnie z *ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych* w przypadku, gdy liczba mieszkańców jest mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców gminy, mniejszość traci wyżej wymienione prawo/prawa.

Zadanie 11. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego; 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...] z zakresu przedmiotu.	IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Zdający: 1) wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 12. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego; 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...] z zakresu przedmiotu.	IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Zdający: 5) pozyskuje w środkach masowego przekazu [...] informacje o przypadkach naruszania praw człowieka w państwach demokratycznych i przygotowuje analizę na ten temat; 7) wykazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka w państwie demokratycznym i niedemokratycznym; przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie poprawne nazwy wolności i praw.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

- prawo do życia
- prawo do wolności
- zakaz tortur
- prawo do posiadania własności

Zadanie 13. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 4) wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.	IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Zdający: 1) wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi..

Rozwiązanie

A

Zadanie 14. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) wyjaśnia, czym różnią się normy prawne od innych typów norm; wymienia podstawowe zasady prawa ([...] nie ma winy bez prawa [...]) i wyjaśnia konsekwencje ich łamania.

14.1.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

14.2

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 15. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 3) przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej – wykazuje

	szczególną moc konstytucji; przedstawia procedurę ustawodawczą.
--	---

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe wskazania.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F

2. F

Zadanie 16. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. Zdający: 6) rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 7) przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kasus z zakresu prawa cywilnego lub rodzinnego, w tym pozew w takiej sprawie.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: Nie

Przykładowe uzasadnienie:

Powołane przepisy wprost wskazują minimalną liczbę posłów (15) (art. 32 uchwały Sejmu...), którzy powinni podpisać się pod projektem ustawy. Ta grupa jest traktowana jako wnioskodawca. Jeśli zatem chociażby jeden z posłów jeszcze przed zakończeniem drugiego czytania wycofuje swoje poparcie, wskutek czego liczba podpisów będzie mniejsza niż 15, ten projekt zostanie uznany za wycofany.

Zadanie 17. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. . Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...] oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy [...]) z zakresu przedmiotu.	VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Według tekstu statystyczny bezrobotny to „młody mężczyzna z wykształceniem gimnazjalnym”. Z danych statystycznych wynika, że najwyższa stopa bezrobocia w IV kwartale 2019 roku występowała w grupie wiekowej 15–24 lata (7,9%) i wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (7,4 %).

Zadanie 18. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...] oraz interpretacji innych źródeł (np. [...] schematy) z zakresu przedmiotu.	VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 4) przedstawia możliwości kontynuacji edukacji (studia I stopnia i jednolite magisterskie, szkoły kształcące w zawodzie) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne wyjaśnienie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Należy zdać egzamin maturalny oraz być absolwentem liceum ogólnokształcącego, technikum lub branżowej szkoły II stopnia.

Zadanie 19. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego; 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...] z zakresu przedmiotu.	VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Zdający: 4) przedstawia konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej; lokalizuje je [...].

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe wskazania.

1 pkt – odpowiedź zawierająca jedno prawidłowe wskazanie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F
2. D

Zadanie 20. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego; 2) wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.	VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Zdający: 8) lokalizuje jej państwa członkowskie; przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej.

Zasady oceniania

3 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne uzupełnienie trzech wierszy tabeli.

2 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne uzupełnienie dwóch wierszy tabeli.

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne uzupełnienie jednego wiersza tabeli.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A. Słowacja, 2

B. Rumunia, 5

C. Szwajcaria, 1

Zadanie 21. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 5) charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Zdający: 6) przedstawia, na przykładzie placówek Rzeczypospolitej Polskiej, zadania ambasad [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: Nie

Przykładowe uzasadnienie:

- Tekst ustawy dotyczy ambasady, która nadzoruje działalność placówek zagranicznych – co wynika z pkt 6.
- Tekst ustawy nie przedstawia zadań związanych z opieką nad obywatelami własnego państwa przebywających na terytorium obcego państwa – co jest głównym zadaniem konsula.

Zadanie 22. (0–4)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego; 2) wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.	II. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 9) interpretuje wyniki badań opinii publicznej; porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami [...].

Zasady oceniania

- 4 pkt – odpowiedź zawierająca cztery argumenty.
- 3 pkt – odpowiedź zawierająca trzy argumenty.
- 2 pkt – odpowiedź zawierająca dwa argumenty.
- 1 pkt – odpowiedź zawierająca jeden argument.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rośnie poczucie wpływu mieszkańców na sprawy lokalne. 59% mieszkańców uważa, że mają oni wpływ na to, co dzieje się w ich gminie/mieście. W porównaniu do lat dziewięćdziesiątych oznacza to ponad czterokrotny wzrost.

Wiąże się to z poczuciem dużej skuteczności, jeżeli chodzi o współpracę mieszkańców z władzami lokalnymi. Większość respondentów (64%) uważa, że głos mieszkańców jest brany przez władzę pod uwagę.

Większość respondentów (76%) deklaruje, że interesuje się tym, co dzieje się w mieście/gminie.

Badani najczęściej (35% wskazań) wymieniali możliwość bezpośrednich spotkań i rozmów z radnymi oraz przedstawicielami władz, w tym organizowanie otwartych zebrań dla mieszkańców. Jedna czwarta (24%) zwróciła uwagę na możliwość inicjowania rozwiązań i włączania się mieszkańców w realizację konkretnych inwestycji poprzez inicjatywy obywatelskie, akcje społeczne itp., a jedna szósta (17%) – na udział mieszkańców w określaniu części wydatków publicznych, m.in. poprzez instytucję budżetu obywatelskiego.

Zadanie 23. (0–4)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
IV. Komunikowanie i współdziałanie. Zdający: 3) korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza proste pismo do organów władz.	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 10) przedstawia przebieg postępowania administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej; analizuje wzory zażaleń na postanowienia organów administracji oraz wzory skarg do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

23.1.

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź zawierająca nazwy dwóch instytucji.

1 pkt – odpowiedź zawierająca nazwę jednej instytucji.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Instytucja A – Samorządowe Kolegium Odwoławcze

Instytucja B – Wójt Gminy Gietrzwałd

23.2.

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

kodeks postępowania administracyjnego

23.3

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Wojewódzki Sąd Administracyjny (w Olsztynie)